

הרבנות הראשית לישראל

THE CHIEF RABBINATE OF ISRAEL

אגף כשרות ארצי
המדרג למצוות התלויות בארץ

כ"ב אדר ב' תשע"א

בס"ד

דרכי הקניית המעשרות

א. כללי

1. לפי כל השיטות יש לתת מעשר עני לעניים. כמו כן יש לתת מעשר ראשון ללוי ויש שנוהגים שלא לתת מעשר ראשון ללוי בזמן הזה.
2. חיוב הנתינה הוא רק בטבל ודאי, בספקות אין חיוב נתינה, ויש שהדרו בספק מעשר עני לתת מדין "צדק משלך ותן לו".
3. הקושי בנתינת המעשרות הוא מכיוון שאין עניים ולויים זמינים בפנינו ועל קשה לתת אותם ללוי ועני, כמו כן זה גורם הרבה פעמים בוושה לעני המקבל חלקי פירות וכדו', על כן יש לתת את המעשרות על פי הנהגה ראויה שתהיה זמינה וראויה לכבוד המקבלים.
4. מעשר עני לכתחילה יש לתת את הפירות לעני ולא תמורתם.
5. בצורת הנתינה ישנן שתי דרכים מרכזיות. א. מכירי עניים. ב. קניין אגב.

ב. מכירי עניים ולויים

1. דרך זו מבוססת על דברי ראשונים ואחרונים. (הרמב"ם הלכות מעשר פ"ז ה"ו, חת"ס יו"ד רל"ז, ספר א"י ח"ב סי' ו', הוראות הרבנים הראשיים לישראל, הגר"מ אליהו והגר"א שפירא זצ"ל ולבח"ל הגר"ע יוסף והגר"ש עמאר שליט"א, דרך אמונה מתנות עניים פ"ו ס"ק ד).
2. יש צורך שהמפריש יהיה רגיל לתת לעני או לוי מסויים, פעולת המכיר יכולה להעשות על ידי הקנאת המעשרות ג' פעמים ויכולה להעשות על ידי חתימת חוזה התחייבות של הנותן לתת לעני מסויים.
3. בעל הפירות נותן סכום לעני או ליד עניים (גופי צדקה) ובכך העני חייב לבעל הפירות סכום כסף מסויים.
4. בכל הפרשה של פירות זוכה העני בפירות שהם מעשר עני, הזכיה היא מדין מכירי עניים, ואין צורך בפעולת הקנייה נוספת.
5. העני מוכר בחזרה את הפירות לבעל הפירות כתמורה לקיזוז החוב שהעני חייב לו.
6. העני צריך לפרוע חובו רק מהמעשר עני אלא א"כ ירצה להחזיר את החוב במזומן.
7. ההלוואה ניתנת על פי הערכה של היבול והמחירים, כל הוצאות הטיפול בפירות לאחר ההפרשה הן של העני. דרכי ההתחשבות הן מסובכות ועדיף להתייעץ עם אנשים העוסקים באופן קבוע בצורת העברה לעניים ולויים.

הרבנות הראשית לישראל

THE CHIEF RABBINATE OF ISRAEL

אגף כשרות ארצי

המדור למצוות התלויות בארץ

ג. קניין אגב

1. יש פוסקים שחוששים לומר שאין דין "מכיר" לעניים, ועל כן מעדיפים להקנות את המעשר עני לעני או לבא כוחו.
2. הדרך הנוחה היא להקנות את הפירות של המעשר עני בקניין אגב קרקע, שבעל הפירות מקנה לעני או לגוף צדקה קרקע מסוימת שלו ואגב קניין הקרקע מקנה גם את פירות המעשר עני.
3. במקום שאין הבעלים יודעים בדיני קניינים, יש מקילים שגם שליח יכול להקנות קרקע שלו לעניים ואגב כך יקנה פירות של המשלחו.
4. פעולת ההקנאה של הקרקע של השליח נעשית בתמורה, דהיינו השליח צריך לקבל סכום (אפילו סמלי) מהעני או בא כוחו, בעבור הקרקע שמשכיר לעני או ליד העניים, ואגב השכרת הקרקע לעניים יקנה את פירות המשלח לעניים.

לקבלת טפסי הלוואה ללויים/עניים, טפסי הקנאת מעשר עני וכו', ניתן לפנות לאחד מהמכונים למצוות התלויות בארץ כדלקמן:

1. מכון התורה והארץ, טל': 08-6847325
2. מכון למצוות התלויות בארץ, טל': 08-9216829
3. מכון לחקר חקלאות עפ"י התורה, טל': 08-8594099